UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Excommunicatio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

cui non ſuſpecta ipſius voluntas erga ſe, ſed fortuitus concurſus timori eſſet.

Docet fabula, periculoſas omnibus modis eſſe coniunctiones potentum & impotentum.

Vide Caſus, Fortuna.

Exactio.

❡ DEFINITIO. ET ETYMOL.

EXACTIO, ab exigo verbo venit, quod Græcè εἰσπράττω dicitur, quod inter multa quæ habet ſignificata, aliquando ſignificat debitum peto. *Martialis:*

Exigis à nobis operam ſine fine petitam.

Vnde exigere pecuniam quæ nobis debetur, & exactores vocantur, qui pecuniam exigunt, & exactio actus ipſe exigendi. Nomen exactæ pecuniæ, vult Vlpianus, non modo ad ſolutionem referendum, ſed etiam ad delegationem putat, hoc eſt, cum pecuniam, quæ nobis debetur, alteri aſſignamus: Tunc enim exacta à nobis dicitur, etſi ille nondum ſoluerit. Exigere etiam eſt extorquere, inueſtigare, agere, conſtituere. *Virgil.*

Dercenitq; mori, tempus ſecum ipſa modumq;
Exigit.

❡ SENTENTIAE BIBLICAE.

Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorm, honorem. *Paul. ad Rom. c.* 13.

❡ PATRVM SENTENTIAE.

Exigitur, quod debetur noſtro corpori: ſed non impendimus quod ſubiectorum debemus cordi. *Greg. in Mor.*

Non gaudent martyres, quando ex illis pecuniis honorantur, in quibus pauperes plorant. *Chryſ. ſuper Matth.*

Magnum ſcelus eſt, rem pauperum præſtare diuitibus, & de ſumptibus inopum acquirere fauores potentum. Arenti terræ aquam tollere, & flumina quæ non indigent, irrigare. *Iſidor. lib.* 3. *de ſummo bono.*

Miniſterialium ſiquidem tanta eſt multitudo, quanta eſt locuſtarum, vt iſtis reſidentibus alii ſuccedant, quod ex parte fuerit deuoratum, alii deuorent exitialiter & conſumant: impleturque eis illud Propheticum, reſiduum erucæ comedit locuſta, reſiduum locuſtæ comedit bruchus, reſiduum bruchæ comedit ærugo. Pauper enim veretur aperire malitiam exactorum, ne grauiora moliantur in eum, & fiant poſteriora hominis peiora prioribus. *Pet. Rauiſ. in quadam epiſt.*

❡ APOPHTHEGMATA.

Callicratidas, Cum ad pecunias petendas ad Cyrum iuniorem mitteretur, ad belli vſum: bis regis aulam acceſſit, & compotationibus eum indulgentem audiuit. Tertio verò cum audiſſet, & iterum bibere eum, nec ſe ad colloquium admitti intellexiſſet, dixiſſe fertur: Ita curam habendam pecuniarum, vt ne quid tamen committeretur Sparta indignum. Quo dicto docuit, ita ab hominibus exigendam eſſe pecuniam debitam, ne quid noſtræ dignitati & exiſtimationi decedat. *Plut. in Lacon.*

Dionyſius ſen. exegerat pecunias à Syracuſanis, deinde quum videret illos lamentantes, obſecrantes, ac negantes ſe habere quod darent, indixit alteram exactionem, idque iterum ac tertio fecit. At poſtquam, vbi maiorem ſummam imperaſſet, audiret illos in foro ambulantes ridere, & ſcommata in regem facere, iuſſit præfectos ab exigendo quieſcere. Iam enim, inquit, nihil habent, quandoquidem nos contemnunt. *Plut. in apoph.*

Tiberius, cum deprehendiſſet Æmilium Rectum, quem Ægypto præfecerat, nimium a populo exegiſſe, ſuper ea re iratus reſcripſit: ſe tonderi velle ſuas oues, non deglubi. Solent autem principes deglubere oues, cum grauiores exactiones ſubditis imponunt, quam vllo pacto ferre poſſint. *Dion. Nicaus in Tiberio.*

Antonius Caracalla à Iulia matre grauiter obiurgatus, quod ingentem illam pecuniam, quam per fas & nefas à ſubditis vi exegerat, profunderet: gladium euaginatum oſtendens, Bono (inquit) animo eſto mater: Nobis, quamdiu hunc habebimus, nulla vnquam deerit pecunia. *Dion. Nicaus & Xiphilinus in eius vita.*

❡ EXEMPLA.

Andreæ Alciati.

Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum.

Humani quod ſplen eſt corporis, in populi re
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus,
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

Vide Tributum.

Excommunicatio.

❡ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

EXCOMMVNICATIO, Græce ἀφορισμὸς, ὖ, ὁ, & ἀφορίζω, excommunico dicitur. Eſt autem excommunicatio cenſura, à canone, vel à iudice eccleſiaſtico prolata, priuans
cramentorum, & quandoque hominum. *ſecundum*
Rubrica eiuſdem tituli.

❡ LOCI BIBLICI.

Excommunicare idem eſt apud Chriſtianos, quod
goga moueri, *Ioan.* 9.22. & 12.42 & 16.2. nempe
populo Dei, vt explicatur *Luc.* 6.22. ſic Latini diceban
minutionem pati, qui ex albo à Cenſoribus expunge
Excommunicatio in Eccleſia neceſſaria eſt, *Matth.*
*v.*3.4.5.6. 2.*Theſſ.*3.14. 1.*Tim.*1.20. *Tit.*1.11. Excom
ma quanti ſit apud Deum momenti, *Matth.*18.*v.*18.
*v.*10. Excommunicationis finis & ſcopus: *Primo*
catus pudore victus, ad pœnitentiam excitetur, & de
1.*Cor.*5.*v.*5.2.*Cor.*2.7.2.*Theſſ.*3.14.1.*Tim.*1.20. *Secund*
ad reliquos ſerpat. 1.*Cor.*5.*v.*6.7.

❡ SENTENTIAE BIBLICAE.

Excommunicationis vſus.

Eijciant de caſtris (Eccleſiæ) omnem leproſum,
fluit, pollutusque eſt ſuper mortuo. *Num.* 5.

Sit ciuitas hæc anathema, & omnia quæ in ea ſunt
ſuæ 6.

Non poterit Iſrael ſtare ante hoſtes ſuos, & eos fug
lutus eſt anathemate. 7.

Non ero vltra vobiſcum, donec conteratis eum, q
ris reus eſt *ibid.*

Anathema in medio tui eſt Iſrael, non poteris ſtare
bus tuis, donec deleatur à te, qui contaminatus eſt
dem.

Anathema non erit amplius, ſed ſedebit Ieruſalem
*char.*14.

Iudas anathematizauit filios Bean (iniquus gratia
baor. 5.

Quodcunque ligaueris ſuper terram (excommun
gatum & in cœlis: & quodcunque ſolueris ſuper terra
tum & in cœlis. *Matth.* 16.

Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut eth
canus. 18.

Scripſi vobis in epiſtola, ne commiſceamini forni
que fornicariis huius mundi, aut auaris, aut rapacib
ſeruientibus: alioquin debueratis ex hoc mundo ex
Nunc autem ſcripſi vobis non commiſceri, ſi is, qu
natur inter vos, eſt fornicator, aut auarus, aut idol
maledicus, aut ebrioſus, aut rapax, cum eiuſmodi ne
re. *ibid.*

Auferte malum ex vobis ipſis. *ibid.*

Si quis non amat Dominum noſtrum Ieſum Chriſt
thema, 16.

Licet nos, aut angelus de cœlo euangelizet vobis
quod euangelizauimus vobis, anathema ſit. *Gal.*

Si quis non obedierit verbo noſtro, per epiſtolam
& non commiſceamini cum illo, vt confundatur:
inimicum exiſtimare, ſed corripite, vt fratrem. 2.*Theſſ.*

Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert
eum in domum, nec Aue dixeritis. Qui enim dic
municat operibus eius malignis. Ecce prædixi vobis
mini non confundamini.

Effectus.

Ego abſens corpore, præſens autem ſpiritu, iam iu
ſens traderem huiuſmodi hominem Satanæ (per excom
nem) in interitum carnis, vt ſpirtius ſaluus ſit in die Do
*rinth.*5.

Quos tradidi Satanæ, vt diſcant non blaſphemare.

Abuſus.

Iam conſpirauerant Iudæi, vt ſi quis eum confiteret
ſtum, extra ſynagogam fieret. *Ioan.* 9.

Abſque ſynagoga facient vos. Sed venit hora vt omn
ficit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo, & h
bis, quia non nouerunt patrem, neque me. 16.

❡ PATRVM SENTENTIAE.

Nos communione quenquam prohibere non poſſum
uis prohibitio hæc nondum ſit mortalis, ſed medicinal
ſponte confeſſum, aut in aliquo ſiue ſeculari ſiue ec
dicio nominatum atque commotum. *Aug. in ſerm.*

Fit vt ipſa ligandi ac ſoluendi poteſtate ſe priuet,
ſuis voluptatibus, & non pro ſubiectorum moribus
in hom.

Sententia excommunicationis paſtoris ſiue iuſta,
metuenda eſt. *Greg. in reg.*

Si quis illicite quempiam excommunicat, ſeipſum
excommunicat. *ibid.*

Interdum fit, vt aliquis, non recto iudicio eorum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

[illegible] repellatur, & foras mittatur : ſed non exit ante : hoc eſt, ſi [illegible] geſſit, vt mereatur exire, nihil læditur in eo, quod non re- [illegible] ab hominibus videtur expulſus ; & ita fit, vt interdum foras mittitur, intus ſit : & ille foris ſit, qui intus retineri vi- [illegible] *Orig. ſuper Leuiticum hom. 48.*

¶ Similitudines.

Chryſoſtomi. Pax vera tunc præſtantior, cum quod tabe vel ſanie [illegible] eſt, abſcinditur, atque proijcitur, quando factioſa & im- [illegible] repellitur, vel omnino deſtruitur : ſic certe cœlis terra [illegible] poteſt. Nam & medicus hoc modo reliquum corpus con- [illegible] ſi quod reduci ad ſanitatem nequit, cæciderit atq; ab- [illegible] & militiæ dux ad ſoluendam militum conſpirationem, al- [illegible] in alterum concitat : Sic illius quoque tempore turrim fa- [illegible] videmus, quando pernicioſa illa pax, per probatam diſcrepan- [illegible] tranquillam atque laudabilem reddidit. Sic Paulus, [illegible] contra ſe conſpirabant, diuidebat. *homil. 36. in Matth.*

Patres filios delinquentes frequenter ex ædibus exigunt, & à [illegible] ſubmouent : non vt ſemper illinc exulent : ſed vt hac corre- [illegible] redditi meliores, cum debita laude in paternum redeant [illegible]. Idem ſane faciunt & paſtores dum oues ſcabie op- [illegible] ſegregant, vt miſero morbo læuatæ, denuo tuto ad [illegible] reuertantur, potius, quam ægrotæ, gregem vniuerſum ſuo il- [illegible] morbo impleant. *homil. 3. Periculoſum eſſe adire ſpectacula.*

Sicut priuatus homo, regiam ſibi ipſi purpuram circumponens, [illegible] cum omnibus qui ſe iuuarit punitur, vt tyrannus : Ita & qui Do- [illegible] fert ſententiam, & hominem facit anathema Eccleſiæ, ab- [illegible] ipſum in extremam perniciem, vſurpando dignitatem filii [illegible] *Serm. de Anathemate.*

Malabeſtia eſt peccatum, non quidem in conſerua corpora [illegible] proſiciens, ſed in ipſam Domini gloriam effundens mali- [illegible] : Propter vos, inquit, nomen meum conuiciis afficitur inter [illegible]. Eoque peccatorem tanquam è ſacra patria abegit Prophe- [illegible] fines ac pomœria ſubmouit. Atque vti muſicus optimus [illegible] bene modulata chordam diſſonam reſecat, ne reliquarum [illegible] harmonia vitietur : Sic & peritus artis medicus, membrum [illegible] amputat, ne hæc lues ad cætera membra ſana tranſi- [illegible] Eundem ad modum Propheta ſentit, dum veluti chordam diſ- [illegible], ac veluti membrum ægrum, ab vniuerſo creaturæ corpore [illegible] *hom. 4. Cum presbyter eſſet deſignatus.*

Theophylacti : verum quomodo aliquis dicit, Satanæ tradeban- [illegible] qui cum contumax eſſet, & minus obediens, extra Eccleſiam [illegible], eijciebaturque à cætero grege, & nudus mox & deſer- [illegible] dedebatur in prædam. Nam quemadmodum olim nubes [illegible] obducebat, ſic Chriſti Eccleſiam Spiritus. Quicunq; [illegible] Eccleſia fuerit eiectus, & Spiritu ſancto priuatur, erit hic [illegible] facilis in capturam. Tanti eſt ab aliorum & conſortio & [illegible] munione repelli. *in 1. ad Timoth. cap. 1.*

D. Auguſtini. Nollemus quidem tanquam à proprii corporis [illegible] præcidi : ſed quando tabeſcentis vulneris putredo peſtifera [illegible] habet in abſciſſione ſolaminis, quam in remiſſione medicami- [illegible] eſt cauſa ſalubrior, ne per cuncta membra peſtilens ir- [illegible] virus, vt compendioſo dolore natum decedat vulnus. *Contra [illegible] Grammaticum lib. 4. c. 4.*

D. Cypriani. Imperitus eſt medicus, qui tumentes vulnerum ſi- [illegible] parcente contrectat, & multis receſſibus viſcerum, virus [illegible], dum ſeruat, exaggerat. Aperiendum vulnus eſt, & ſecan- [illegible], & putredinibus amputatis, medela fortiore curandum : voci- [illegible] & clamet licet, & conqueratur æger, impatiens per dolo- [illegible] gratias aget poſtmodum, cum ſenſerit ſanitatem. Sic oportet [illegible] ſacerdotem non obſequiis decipientibus fallere, ſed remediis [illegible] prouidere. *Serm. 5. de lapſis.*

D. Ambroſii. Neſcitis quod modicum fermentum totam maſ- [illegible] corrumpit? Ita peccatum vnius, quod cognitum non arguitur, [illegible] contaminat, imò omnes qui norunt, & non deuitant, aut, [illegible] poſſint arguere, diſſimulant : non enim ſibi videtur peccare, [illegible] à nullo corripitur aut vitiatur. *in 1. ad Cor. c. 5.*

Gregorij Trapezontij. Sicut oues agnique veteres, videlicet in fi- [illegible] atq; nouelli ad diem vſque aduentus in gloria Domini per ſuc- [illegible] duraturi ſunt. Eodem vtique modo illum permanere, [illegible] commendatio facta eſt. *in expoſitionem illius textus Euangelij : [illegible] eum manere, donec, &c.*

Cicero. Vt membra quædam amputantur, ſi & ipſa ſanguine tanquam ſpiritu carere cœperunt, & nocēt reliquis partibus cor- [illegible] : Sic iſta in figura hominis feritas & immanitas beluæ, à com- [illegible] tanquam humanitate corporis ſegreganda eſt. *libr. 3. Offic.*

Tertuel. Ægram aliquando partem corporis acrioribus medi- [illegible] caſtigamus, ne omnino pereat : interdum etiam exurimus [illegible] ſerpat : Ita & proximum licet ſeuerioribus verbis repre- [illegible], aliquando etiam, vt ſpiritus eius ſaluus fiat, carnem excin- [illegible] *in Apoc. 9. 3.*

¶ Exempla Biblica.

Excommunicationis & ſeparationis exempla : Adam & Eua, *Geneſ. 3. v. 24.* Leproſi vtriuſq; ſexus, *Num. 5. &c. 1. 2. 3.* Maria, 12. 15. Core, Dathan & Abiron, 16. v. 24. 25. 26. 27. Achan, *Ioſ. 7. v. 24. 25.* Ananias etiam & Sapphira ſunt ſpecies quædam & triſtiſſimum excommunicationis exemplum, *Actor 5. 1. &c.* Iudæi, 13. 46. Corinthius inceſtuoſus, 1. *Corinth. 5. 9.* Pſeudoapoſtoli, *Gal. 1. v. 8, 9.* Hymenæus & Alexander, 1. *Tim. 1. 20.* Phygellus & Hermogenes, 2. *Timoth. 1. 15.*

¶ Exempla Historica.

In ſexto generali concilio Conſtantinopolitano *Macarius Patriarcha Antiochenus* cum Monothelitis pertinacibus in ſua hæreſi anathemate percuſſus. *Theat. Zuing. fol.* 818.

Anacletum Antipapam Innocentius bis terue excommunicauit. *Platina, Sigeberti continuator, Otho Friſingenſis, lib. 7. c. 23.*

Theodoſius Imp. per octo menſes ab *Ambroſio* excommunicatus, ob nimiam aduerſus *Theſſalonicenſes & Pannonas* vindictam, quorum 7000. occidi curauerat : qui magiſtratus aliquos ſaxis obrutos & contumelioſe tractatos interfecerant. At veniam tandem petens, receptus eſt ab *Ambroſio* populo pro eo deprecante. *Theat. Zuing.*

Innocentius Rom. Pp. excommunicauit tum ipſum Imperatorem *Arcadium*, eiuſque coniugem *Eudociam*, tum etiam eccleſiaſticos omnes, quorum peruerſis ſtudiis *Io. Chryſoſtomus* in exilium eiectus fuerat. *Niceph. lib. 13. c. 34.*

Alexander III. Fridericum I. Imp. qui Octauianum Antipapam deſignaſſet, excommunicatione ferit, ac per vniuerſum orbem literis miſſis hoc publicauit. *Sylnius.*

Apud Germanos, qui ſcutum amiſiſſent in acie : ſacris intereſſe non poterant. *Tacitus.*

Phocenſibus ob direptum fanum *Delphicum à Philippo* victis *Delphici* fani & conuentus *Amphictyonum* communicatione interdictum : iuſque ferendi ſuffragii ad *Macedonas* ab *Amphictyonibus* tranſlatum. *Pauſanias in Phocicis.*

Apud *Ægyptios* ſubulcis vniuerſis templa interdicta fuêre. *Herodot. lib. 2.*

Apud *Magos*, Lentiginoſi tanquam inuiſi Diis immortalibus, ab aris procul arcentur : cum iis, quibus viuentibus exequiæ factæ ſunt. *Alex. ab Alex. l. 4. c. 18.*

Excuſatio.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

EXCVSATIO, Græcè ἀπολογία, ας, ἡ, & ἀπολογίομαι, excuſo dicitur. Eſt autem propriè excuſatio obiectr criminis dilutio. & venit ab excuſo, quod eſt quaſi ex cauſa detraho. Huius diminutiuum eſt excuſatiuncula. hinc excuſabile, excuſatione dignum.

¶ Patrum Sententiae.

Cœpiſti non defendere peccatum tuum, iam inchoaſti iuſtitiam : perficietur autem in te, quando nihil aliud facere delectabit. *Auguſt. de Car ſerm. 4.*

Deſinunt eſſe peccata quæ propter grauiora vitanda ſuſcipiuntur. Sicut enim in rebus vilibus non vocatur damnum quod propter maius lucrum admittitur, ne grauibus admittatur. *in epiſt. ad Publ.*

Abſit, vt id quod propter bonum ac licitum facimus, ſi ex hoc propter noſtram voluntatem quicquam mali acciderit, nobis imputetur. *idem ibidem.*

Non alligamus onera grauia & humeris veſtris imponimus quæ nos digito non tangemus : quoniam ſi officii noſtri ſalua ratione poſſemus, nouit ille, qui noſtra ſcrutatur corda, mallemus hæc agere, quæ vt agatis hortamur, quam ea, quæ vos agere cogimus. *De opere Monachorum.*

Nulla eſt peccati excuſatio, ſi amici cauſa peccaueris. *De Amic. cap. 7.*

Multitudo ſociorum, impunitatem non facit criminum. *Hieron. in epiſt.*

Supereſt vt diligas diligentem, & in ſcripturarum campo iuuenis ſenem non prouocet : nos noſtra habuimus tempora, & cucurrimus quantum potuimus, nunc de currente & longa ſpatia tranſeunte nobis debetur otium. *in epiſt. ad Auguſt.*

Non enim vt aduerſariis, ſed vt amicis ſcripſimus : ne inuecti ſumus in eos, qui peccant, ſed ne peccent, monemus : neq; in illos tantum, ſed in noſmetipſos ſeueri iudices ſumus : Nullum læſimus, nullius nomen de mea ſcriptura vel ſermone ſignatum eſt, neminem ſermo noſter ſpecialiter pulſauit, generalis de vitis diſputatio fuit, ſed qui mihi iraſci voluerit, plus ipſe de ſe, quod talis ſit confitetur. *in epiſt ad Nepot.*

Non eſt facile malum de perfecta ætate credendum : quam vita præterita defendit, & honorat vocabulum dignitatis. *in epiſt. ad Ru.*

Vſitatum generis humani vitium eſt libendo peccatum committere,